

کارکردهای نامناسب آشکار و پنهان خوابگاه دانشجویی

(مورد مطالعه، دانشگاه فرهنگیان)

قهرمان رخشنده رو^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۰۱

وحید رشیدوش^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۲۸

محمد هادی منصورلکوریج^۳

هدف پژوهش حاضر، شناسایی تهدیدهای زندگی خوابگاهی دانشجویان پسر در دانشگاه فرهنگیان و روش پژوهش کیفی، از نوع توصیفی-مردم‌نگاری است. جامعه مورد مطالعه، همه دانشجویان ساکن خوابگاههای پردیس شهید مفتاح شهر ری و مرکز آموزش عالی شهید بهشتی تهران (۷۵۰ نفر) در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ بوده که به طور هدفمند و بر اساس اشباع نظری دادهها، ۴۱ دانشجو انتخاب شده‌اند. دادهها از طریق مشاهده همراه با مشارکت و مصاحبه عمیق نیمه ساختارمند جمع‌آوری گردید و با روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بر اساس نتایج این پژوهش، مهمترین تهدیدهای زندگی خوابگاهی عبارتند از؛ عدم تعامل و ناسازگاری، عدم درک متقابل، بروز تنش و درگیری، فقدان حریم خصوصی، نقض حقوق جمعی، عدم تهیه و ارائه غذای باکیفیت، بروز اختلالات گوارشی، بروز مشکلات بهداشتی، خروج از فضای تحت کنترل خانواده، اختلال در برنامه خواب، بروز مشکلات جسمانی، بروز مشکلات عاطفی، کسالت روحی ناشی از وبگردی مزمن، اثرپذیری منفی از تفکرات منفی دیگران، فرهنگ‌پذیری نامناسب، بی‌سامانی اوقات فراغت، کاهش مشارکت و فعالیتهای مذهبی، جزو کارکردهای نامناسب خوابگاه شناسایی شدند.

کلمات کلیدی: تجارب زیسته، تهدید، دانشجویان، زندگی خوابگاهی، کارکرد

^۱ دانشجوی دکتری مردم‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

antropology52@gmail.com

^۲ استادیار گروه مردم‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

vah.rashidvash@iauctb.ac.ir

^۳ استادیار گروه مردم‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

mansori_hadi@yahoo.com

خوابگاه دانشجویی مکانی برای سکونت دانشجویان غیربومی، به عنوان خانه‌ی دوم آنان محسوب شده و دانشجویان باید زندگی متفاوتی را به دور از خانواده تجربه نمایند. برای بسیاری از دانشجویان سال اول دانشگاه مصادف با اولین تجربه‌ی زندگی دور از خانواده به مدت طولانی باشد و این روند برای دانشجویان هیجان انگیز و تنش‌زا باشد (رحیمی، ۱۳۹۳: ۶). افراد ساکن در خوابگاه جوانان با انگیزه‌های هستند که همواره در حال آموزش، دریافت زمینه‌های جدید، جامعه‌پذیری و پویایی هستند. این درحالی است که گروه‌های سنی غیرجوان کمتر در چنین شرایطی قرار دارند. به عبارت دیگر، آن نوع پویایی و تغییرپذیری که در درون گروه‌های جوان یک جامعه به چشم می‌خورد بین میانسالان و بزرگسالان کمتر مشهود است (شیخی، ۱۳۹۱: ۴۵). شرایط اجتماعی دانشگاه و محیط‌های خوابگاهی همیشه مطلوب نیست. زندگی در اتاقهای شلوغ و پر سر و صدای خوابگاهی، زندگی و تحمل عادات و رسوم متفاوت، همگی جزء شرایطی است که زندگی در خوابگاه را دشوار می‌سازد. به ویژه اگر دانشجویان از نظر اجتماعی، فردی کمرو یا از نظر اقتصادی و فرهنگی احساس متفاوت بودن نماید، این مسائل به همراه عدم مقاومت در برابر فشار همسالان برای انجام رفتارهای منفی مثل مصرف مواد و درگیر شدن در یک رقابت ناسالم و تقویت نگرش‌های کمال-گرایانه در دانشجویان و احساس نارضایتی از خود از جمله نقشها و کارکردهای منفی همسالان محسوب میشود (نوری قاسم‌آبادی، ۱۳۹۴: ۱۰). می‌توان زندگی دانشجویان در خوابگاه را با تقسیم‌بندی‌های اجتماعی دیگری مانند دانشجویان غیرخوابگاهی، جوانان و زنان و... متمایز کرد. وجه ممیزه‌ی این سبک از زندگی را می‌توان در مؤلفه‌های متعددی جستجو کرد. مشکل زندگی دانشجویان خوابگاه به صورت گروه‌های غالباً هم سن و سال، شکل اتاقها، اجبار به زندگی گروهی، شیوه‌های مشابه غذا خوردن، شیوه‌های خاص مطالعه، تغییرات در حوزه‌های خصوصی و عمومی، شیوه‌های دوست‌گزینی خاص خود، شیوه‌های مصرف و به ویژه مصرف مواد مخدر، سیگار، مشروبات و بسیاری موارد دیگر وجود دارد که می‌تواند زندگی خوابگاهی دانشجویان و یا به معنای مورد نظر ما سبک زندگی دانشجویی ساکن خوابگاه را نشان دهد (پروین، ۱۳۹۵: ۳۱۷). همزیستی اجباری و هم‌اتاق شدن با غریبه‌ها، عدم رعایت بهداشت از سوی هم‌اتاقی‌ها، شروع و نحوه‌ی شکل‌گیری روابط بین افراد، سر و صدای دیگران، تغییر در شیوه‌های غذا خوردن، برهم خوردن ساعت خواب و بیداری همه تجربیاتی است که دانشجویان در زندگی خوابگاهی خواه ناخواه با آن روبرو خواهد شد. در زندگی خوابگاهی فرد باید خود را در فضایی محدود، مشترک، نداشتن حریم شخصی و مسائلی که در آن رخ می‌دهد خود را سازگار نماید. سازگاری در این محیط، موجب می‌شود تا دانشجویان با سبک زندگی جدیدی آشنا شوند که این سبک از زندگی ممکن است برای فرد دارای مزایا و معایبی باشد. در این زندگی جدید ممکن است دانشجویان برخی زمینه‌های فرهنگی نامناسب را از دیگران کسب نماید و به مرور زمان جزو شخصیت و رفتار وی شود. از اینرو اهمیت و ضرورت مطالعه در مقوله‌ی خوابگاه دانشجویی و کارکرد نامناسب آن در حوزه‌ی تجربه زیسته‌ی دانشجویان از زندگی خوابگاهی ضروری بنظر می‌رسد. در این نوشتار کارکردهای نامناسب خوابگاه، مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به حساسیت موضوع و حضور دانشجویان در چنین فضایی با دارا بودن فرهنگ و قومیت‌های متفاوت، داشتن

سلائق مختلف و سپری کردن اوقات در خوابگاه، این مکان زمینه‌ی یادگیری‌های آشکار و پنهانی را برای دانشجویان می‌تواند فراهم نماید. دانشجویانی که زمان زیادی را در محیط خوابگاهی سپری می‌کنند؛ در صورت عدم دسترسی به امکانات رفاهی مناسب و گذران غلط اوقات فراغت تجربه‌های ناخوشایندی از زندگی خوابگاهی را تجربه و آسیب‌هایی نیز متوجه آنان خواهد بود. این موارد می‌تواند تأثیر مستقیم و یا غیرمستقیم بر عملکرد فردی، تحصیلی و اجتماعی آنان داشته باشد. تاکنون دانشجویان ساکن خوابگاههای دانشجویی در کشورمان در زمینه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته‌اند. پژوهش‌های مرتبط با موضوع مورد مطالعه؛ از میان آن‌ها مطالب و مقالاتی که بیشترین ارتباط را در این زمینه داشته‌اند به اختصار بیان گردیده است.

پژوهش اسلامی (۱۳۹۸) «زندگی دانشجویی به لحاظ قرار گرفتن در گستره‌ی وسیعی از موضوعات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، تحصیلی و نیز متلاطم بودن دامنه‌ی افکار نوجوانان دوران پر نوسان و حساسی را برای آنان رقم می‌زند. آگاهی از این شرایط و آموزش‌های مناسب می‌تواند کمک بسزایی به زندگی دانشجویان نماید تا به آرامش برسند». مطالعات رحمتی فیروزآبادی (۱۳۹۸) «دانشجویان ساکن خوابگاهها با مسائلی از قبیل سبک زندگی نادرست، عدم ناسازگاری، مشکلات عاطفی، مشکلات تغذیه‌ای، اعتیاد و مشکلات سلامت و بهداشتی مواجه هستند». مطالعه‌ی صابری و اسدی خانوکی (۱۳۹۷) «دانشجویان با مشکلاتی از جمله؛ امکانات خوابگاه، هزینه‌های دریافتی، تغذیه، روابط هم‌اتاقی‌ها، بهداشت و امکانات بهداشتی، آلودگی صوتی، سالن مطالعه، رفتار پرسنل و مسئولین خوابگاه مواجه بودند». بر اساس مطالعات عباس‌زاده و موسوی (۱۳۹۶) «دانشجویان به دلیل دوری از خانواده و برخورد با افراد از شهرها و فرهنگ‌های مختلف، دوره‌ای جدید را تجربه می‌کنند که این شرایط نقش مهمی در ایجاد اختلال دیرخوابی دارد و فرد در خوابگاه با دوری از خانواده احساس تنهایی می‌کند. دلیل اصلی دیرخوابی دانشجویان، ولع ارتباط مجازی است». مطالعه ستار پروین (۱۳۹۵) «خوابگاه‌های خودگردان با مسائل و چالش‌هایی مانند نداشتن حریم خصوصی ساکنین به دلیل ازدحام و تراکم جمعیت، شلوغی و سروصدا، نزاع و درگیری، سکونت افراد غیردانشجو، عدم تعلق به خوابگاه، اعتیاد به مصرف انواع مواد مخدر مواجه هستند». پژوهش حیدری و عبدی‌پور (۱۳۹۴) «میزان دل‌بستگی ساکنین خوابگاه‌های دانشجویی از محیط زندگی‌شان، تا حد زیادی متأثر از کیفیت تأمین خلوت مطلوب برای افراد در محیط خوابگاه است». پژوهش زهرا و صغری رحیم‌زاده (۱۳۹۴) «درصد رضایت دانشجویان دانشگاه فرهنگیان از کیفیت زندگی خود، بسیار بالاتر از سایر دانشگاه‌هاست». مطالعه وارسته‌فر و موسوی تازه‌آبادی (۱۳۹۳) «درک و تجربه دانشجویان از زندگی خوابگاهی، همان درکی نیست که دیگران اعم از مسئولین دانشگاه از این تجربه دارند». پژوهش شجاع نوری و شکری (۱۳۹۲) «مشکلات دانشجویان دختر غیربومی در سه طبقه فردی، امکانات خوابگاه و مدیریتی، شناسایی و آسیب‌های زندگی دانشجویی برای برخی دانشجویان غیربومی در چهار طبقه جسمانی، روانی، تحصیلی و ناهنجاری‌های اخلاقی، رفتاری شناسایی شدند». مطالعه قربانی، صفی‌یاری و علی‌محمدی (۱۳۹۱) «شرایط بهداشتی خوابگاه‌های دانشجویی چندان مطلوب نمی‌باشد». پژوهش افشانی، عسگری ندوشن و سفید (۱۳۹۱) «مشکلات فرهنگی در بین دانشجویان کارشناسی بیش از دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری و بین دانشجویان مجرد بیش از دانشجویان متأهل است». پژوهش پیراسته، جوهری، ظفرقندی و خلدی (۱۳۹۱) «در خوابگاه به قدرکافی لوازم ورزشی برای استفاده در فعالیت جسمانی وجود ندارد. همچنین پیاده‌روی یا دویدن آرام در اطراف خوابگاه به دلیل عواملی چون ترافیک، نبودن پیاده‌رو، وجود سگ یا اراذل و اوباش

و امثال اینها (به ویژه برای دختران) مشکل است». پژوهش منصوری، مخیری، محمدی فرخران، توکل و فتوحی (۱۳۹۰) «کیفیت خواب دانشجویان دختر مورد بررسی به طور معنی داری نامطلوبتر بوده است و میزان مصرف داروهای خواب آور در پسران، نسبت به دختران بالاتر است و اکثر این دانشجویان کیفیت خواب نامطلوبی دارند». مطالعه سموعی، مصلحی، حیدری و طغیانی (۱۳۸۸) «بیشترین برنامه های تفریحی و سرگرم کننده مورد استقبال دانشجویان بعد از ورود به دانشگاه عبارت بودند از: ورزش در رشته های مختلف، اتاق تلویزیون، فیلم، کامپیوتر و اینترنت و قبل از ورود به دانشگاه بیشترین برنامه های تفریحی و سرگرم کننده دانشجویان به ترتیب، ورزش، تماشای تلویزیون گردش و پیاده روی بوده است».

ماریسا کی لانگلوئیس (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان استرس های زندگی خوابگاهی بیان می دارد؛ زندگی در یک فضای کوچک و گرفته می تواند استرس زا باشد. تحقیقات نشان داده است که؛ زندگی طولانی مدت در فضاهای کوچک می تواند میزان خشونت خانگی و سوء مصرف مواد را افزایش دهد». کوری مورگان (۲۰۱۰) در نوشته ای با عنوان مزایا و معایب خوابگاه می - نویسد؛ بسیاری از دانشجویان با کمبود حریم شخصی که با به اشتراک گذاشتن یک فضای کوچک با شخص دیگری ایجاد می - شود، می جنگند. اختلاف بین هم اتاقی ها، دوستان و افراد مهم دیگر براحتی می تواند فوران کند. بررسی مقالاتی که با موضوع پژوهش تا حدودی مرتبط بوده اند، بیانگر آن است که؛ تحقیقات بیشتر از نگاه محققان رشته های علوم پزشکی و روانشناسی در خوابگاه های دخترانه مورد بررسی قرار گرفته و محققان رشته های علوم اجتماعی علاقه ی کمتری برای تحقیق در این حوزه نشان داده اند. همچنین در پژوهش ها کارکرد نامناسب خوابگاه دانشجویی در ابعاد گوناگون مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. بر این اساس در پژوهش حاضر هدف آن است که به شیوه ی کیفی و مردم نگارانه، تجارب زیسته ی دانشجویان پسر از زندگی خوابگاهی شناسایی و مورد بررسی قرارگیرد. بنابراین مسأله ی اساسی که پژوهش حاضر به دنبال بررسی آن است قصد دارد به این سؤال پاسخ دهد که سکونت در خوابگاه های دانشجویی دانشگاه فرهنگیان چه تهدیدهایی را برای دانشجویان پسر به همراه دارد؟

روش پژوهش

تحقیق حاضر یک مطالعه ی کیفی از نوع توصیفی - مردم نگاری است. جامعه ی پژوهش در تحقیق حاضر شامل کلیه ی دانشجویان ساکن خوابگاه های پردیس شهید مفتح شهری و مرکز آموزش عالی شهید بهشتی تهران (۷۵۰ نفر) بود که از بین آنها ۴۱ مشارکت کننده در تحقیق حاضر با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند با حداکثر تنوع مورد مصاحبه قرار گرفتند. انتخاب مصاحبه شونده گان از رشته های گوناگون، قومیت، مذهب و سابقه ی اسکان در خوابگاه، حداقل یکسال و علاقمندی به شرکت در پژوهش معیارهای لازم برای ورود به مطالعه بود. پس از انتخاب مصاحبه شونده گان ابتدا هدف، نحوه ی پژوهش و روش مصاحبه برای آنان توضیح داده شد. قبل از شروع مصاحبه رضایت کامل آنان و اجازه ی ضبط مصاحبه ها دریافت گردید. به مصاحبه شونده گان اطمینان داده شد محتوای ضبط شده پس از مطالعه حذف خواهند شد. تمامی اطلاعات محرمانه و بی نام نزد پژوهشگر باقی خواهند ماند و در صورتیکه تمایل به همکاری نداشته باشند، در هر مرحله از پژوهش، می توانند از آن کناره - گیری نمایند.

روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مشاهده‌ی مشارکتی و مصاحبه‌ی عمیق نیمه‌ساختارمند بوده و سؤالات مصاحبه به صورت باز پاسخ طراحی گردید. هر مصاحبه پس از گفتگوی اولیه و آشنایی با سؤالات ساده، از جمله «سن، وضعیت تأهل (متاهل/ مجرد)، رشته تحصیلی، قومیت، مذهب، شهر محل زندگی، چند ترم سابقه اسکان در خوابگاه دانشجویی دارید؟ آغاز می‌شد. پس از دریافت این اطلاعات، روند مصاحبه در جهت اهداف پژوهش، هدایت می‌گردید. جمع‌آوری داده‌ها تا جایی ادامه یافت که اشباع نظری در خصوص سؤالات تحقیق حاصل گردید. مدت زمان هر مصاحبه بر اساس نظرات مصاحبه‌شوندگان حدود ۴۵ دقیقه تا ۱ ساعت به طول انجامید. برخی از مصاحبه‌ها که دارای ابهام بودند، جهت رفع ابهام با بعضی از دانشجویان مصاحبه‌ی مجدد انجام شد. مصاحبه‌ها به صورت همزمان ضبط شده و موارد ضبط شده به متن نوشتاری تبدیل شدند. با توجه به شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مراکز آموزشی و عدم دسترسی به تمامی شرکت‌کنندگان؛ برخی از مصاحبه‌ها از طریق شبکه‌های مجازی از جمله واتساپ و تلگرام به صورت برخط همزمان و غیرهمزمان انجام شده است. مصاحبه‌ی برخط به صورت مبادله‌ی کلامی روبه‌رو و همانند مصاحبه‌ی حضوری انجام شده است. اما در مصاحبه‌ی برخط به شکل ناهمزمان سؤالات برای مصاحبه‌شوندگان ارسال شده و بدون آن که نیازی به برخط بودن دوطرفه باشد؛ پس از مدتی مصاحبه‌شوندگان به سؤالات جواب داده و آنرا ارسال نمودند. باتوجه به اینکه دانشجویان ساکن در خوابگاه دانشجویی، بیشتر آنان ساکن شهرستان بودند؛ جمع‌آوری اطلاعات از این طریق را می‌توان جزو مزایای استفاده از این روش در دسترسی آسان به مشارکت‌کنندگان نام برد. در این روش، با توجه به گسترش روزافزون فناوری‌های نوین ارتباطی، می‌توان آنرا یک گزینه‌ی ارزشمند در تحقیقات کیفی بشمار آورد. پس از آنکه اطلاعات از طریق مصاحبه‌ی عمیق جمع‌آوری شد، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها که با حجم زیادی از متن نوشتاری مواجه بودیم کدگذاری را برای گروه‌بندی داده‌ها که همان یافته‌های بدست آمده از تجارب دانشجویان از زندگی خوابگاهی است را انجام دادیم تا مطالب بهتر قابل مدیریت باشد تا بتوان مؤلفه‌های اصلی و فرعی را از داده‌ها استخراج نمود. اطلاعات بدست آمده به روش تحلیل محتوا مورد بررسی قرار گرفته است. در این روش؛ بسیاری از مطالب اضافی و تکراری حذف و مطالب مشابه دسته‌بندی و خلاصه شدند. از اینرو نکات اساسی در متن مصاحبه‌ها شناسایی شده و با انتخاب طبقات اصلی، گفته‌هایی که مربوط به هر طبقه بود؛ دسته‌بندی و در کنار یکدیگر قرار گرفتند.

یافته‌های تحقیق

آنچه که در ادامه به آن اشاره می‌شود، یافته‌های مطالعه است که از طریق مصاحبه به آنها دست پیدا کرده‌ایم. مصاحبه‌شوندگان در مطالعه‌ی حاضر؛ در سالهای دوم، سوم و چهارم به تحصیل اشتغال داشته و تجربه‌ی زندگی خوابگاهی آنان از ۳ ترم تا ۷ ترم بوده است. دانشجویان در سنین بین ۱۹ تا ۲۴ سال، مجرد، از قومیت‌های فارس، لر، کرد، آذری، کرمانج، لک، ترکمن، مازندرانی، تالش و گیلک بوده و دارای مذاهب تشیع و تسنن و در رشته‌های، ادبیات فارسی، ادبیات عرب، الهیات، آموزش ابتدایی، فیزیک، ریاضی، شیمی و زیست‌شناسی در مقطع کارشناسی پیوسته مشغول تحصیل و ساکن استان‌های تهران، البرز، قزوین، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، فارس، کرمانشاه، لرستان، سمنان، همدان، خراسان‌شمالی، خراسان‌رضوی، آذربایجان‌غربی، خوزستان، کرمان و هرمزگان هستند.

اطلاعات بدست آمده به روش تحلیل محتوای متعارف مورد بررسی قرار گرفته است. با بررسی‌های اولیه در مرحله‌ی اول کدگذاری باز، تعداد ۷۳۸ مفهوم بدست آمد. پس از مشخص شدن مفاهیم برای توضیح آن تحت عنوان زیرطبقه قرار داده شدند.

زیرطبقه توضیحات بیشتری در مورد طبقه‌ی اصلی می‌دهد. پس از حذف کدهای تکراری و ادغام کدهای مشابه و حذف برخی از عناوین یادداشت شده که مناسب و ضروری نبودند، مفاهیم در قالب یک طبقه‌ی اصلی و ۶ زیرطبقه و ۲۳ کد استخراج و نام‌گذاری شدند. به‌جای ذکر اسامی مصاحبه‌شوندگان از کدهای عددی استفاده شده و در نهایت اطلاعات با عنوان تهدیدهای زندگی خوابگاهی (کارکرد نامناسب خوابگاه) به عنوان یک طبقه‌ی اصلی و ۶ زیر طبقه با عنوان کارکردهای نامناسب آموزشی، اجتماعی، اقتصادی، سلامت، فرهنگی و مذهبی دسته‌بندی شدند.

جدول شماره ۱- کارکردهای نامناسب خوابگاه

طبقه	زیر طبقه	کدها
تهدیدهای زندگی خوابگاهی	کارکرد نامناسب آموزشی	تأثیرپذیری از افرادی که اهل درس و مطالعه نیستند- اختلال در برنامه- های مطالعاتی بواسطه‌ی حضور دیگران- عدم وجود کتابخانه بروز و اتاق مطالعه‌ی مناسب.
	کارکرد نامناسب اجتماعی	عدم تعامل و سازگاری مناسب در اثر فراوانی سلائق و نظرات متفاوت- عدم توفیق در انجام فعالیت‌های جاری و برنامه‌مندی بواسطه زندگی جمعی- ناسازگاری منبعث از تفاوت‌های فرهنگی- تأثیرپذیری منفی در اثر آشنایی و رفاقت با دوستان ناباب- نقض حریم خصوصی و خلوت فرد- بروز تنش و درگیری در اثر تراکم افراد نقض حقوق جمعی در اثر بی‌توجهی دیگران.
	کارکرد نامناسب اقتصادی	محدودیت فعالیت اقتصادی به دلیل حضور در خوابگاه.
	کارکرد نامناسب سلامت	بروز اختلالات گوارشی به دلیل پروفایل (نیمرخ) غذایی و فرهنگی فرد- اختلال در برنامه خواب بواسطه فضای جمعی همسالان- بروز مشکلات سلامت در اثر بی‌تحرکی -افزایش وزن ناشی از عدم فعالیت جسمانی در اثر عدم دسترسی به امکانات ورزشی- بروز مشکلات عاطفی بدلیل دوری از خانواده و دلتنگی- کسالت و افسردگی روحی ناشی از وبگردی مزمن- بروز مشکلات بهداشتی به دلیل بهداشت محیط خوابگاه- درگیر شدن در رفتارهای پر خطر سلامت به دلیل آزادیهای فردی دور از خانواده.
	کارکرد	اثرپذیری از تفکرات منفی دیگران- فرهنگ‌پذیری نامناسب به دلیل

نامناسب فرهنگی	سبکهای زندگی مختلف- بیسامانی اوقات فراغت و احساس بلا تکلیفی.
کارکرد نامناسب مذهبی	کاهش مشارکت و فعالیتهای مذهبی در اثر محدودیتهای ورود و خروج خوابگاهی.

در ادامه به بررسی تهدیدهای زندگی خوابگاهی از دیدگاه دانشجویان پرداخته میشود:

۱- کارکرد نامناسب آموزشی

۱-۱- تأثیرپذیری از افرادی که اهل درس و مطالعه نیستند: مصاحبه شونده گفت: «در خوابگاه تحت تأثیر افرادی قرار میگیریم که نه تنها درس نمیخوانند بلکه سایرین را از مطالعه باز میدارند».

۱-۲- اخلال در برنامههای مطالعاتی بواسطهی حضور دیگران: تعدادی از دانشجویان اظهار داشتند بواسطهی حضور دانشجویان دیگر در اتاق و تراکم جمعیت زیاد امکان مطالعه برایشان وجود ندارد. مصاحبهشونده ۱ اظهار داشت: «رفت و آمد دانشجویان از کنار خوابگاه باعث ایجاد سر و صدای زیادی میشود و گاهی اوقات خیلی آزار دهنده است».

۱-۳- عدم وجود کتابخانه بروز و اتاق مطالعه مناسب: بسیاری از مصاحبهشوندگان بیان کردند: بدلیل نداشتن برنامه کلاسی منظم؛ اوقاتشان به بیهودگی سپری میشود همچنین بهسبب نبود اتاق مطالعه؛ امکان مطالعه در ساختمان خوابگاه همراه با مشکلاتی بوده است. مصاحبهشونده ۳ چنین گفت: «نداشتن کتابخانه مجهز و اتاق مطالعه مناسب جزو مشکلات ما بود. کتابخانه دانشگاه کتابهای جدید و متناسب با رشته تحصیلی را ندارد».

۲- کارکرد نامناسب اجتماعی

۲-۱- عدم تعامل و سازگاری مناسب در اثر فراوانی سلائق و نظرات متفاوت زندگی جمعی در خوابگاه، مستلزم معاشرت با همسالان و همتاقیها بوده، در این همزیستی ضروری است که؛ برخی از وظایفی که مسئولین و گروه تعیین میکنند، فرد پذیرفته و نحوه همکاری در جمع را بشناسد و رفتاری مناسب از خود نشان دهد تا مورد پسند و قبول دیگران قرار گیرد. همزیستی با سایر افراد در برخی مواقع شاید با فرهنگ زادگاه دانشجوی که به آن خو گرفته، در محیط جدید موجب سرگردانی وی شود. از سوی دیگر باید قواعد زندگی جمعی را پذیرفته و طوری وانمود کند که با جمع هماهنگ است. در غیر این صورت ممکن است از طرف جمع طرد شده و عکسالعمل نامناسبی را از خود نشان دهد. بیشتر مصاحبهشوندگان بر این عقیده بودند که؛ تراکم بالای جمعیت در اتاقها و تحمل کردن افراد با سلیقهها و نظرات متفاوت در برخی از مواقع موجب اختلاف نظر در بین همتاقیها شده و سبب بروز مشکلات و کدورت در بین آنها شده است. بر اساس گفتهای مصاحبهشونده ۱: «تعداد زیاد دانشجویان در اتاق و وجود سلیقههای گوناگون افراد در برخی موارد آزار دهنده میباشد». مصاحبهشونده ۲ بیان کرد: «بیشتر مشکلات حول محور اختلاف نظرها میباشد. برای من در دو مورد که بیشتر جلب توجه کرد و بهصورت جزئی میگویم یکی بحث اختلاف در ساعت خاموشی است و مهمتر از آن اختلاف در اعتقادات است. یکی میگفت چرا برای نماز صبح بیدار میشوی در حالیکه خودش

اقرار میکرد از این رفت و آمد برای وضو و باز و بسته شدن در، سر سوزنی اذیت نشده اما دائم مصر بود که دیگران را از این کار منصرف کند». همچنین مصاحب‌هشونده ۳ گفت: «عدم‌درک متقابل نیز از مشکلات اصلی در بین دانشجویان است. دانشجویان قبل از زندگی در خوابگاه باید آموزشهای عمومی در اینباره را ببینند. جو خوابگاه مستقیماً بر روی شخصیت فرد تأثیر میگذارد».

۲-۲- عدم توفیق در انجام فعالیتهای جاری بواسطه‌ی زندگی جمعی: بسیاری از دانشجویان بیان داشتند؛ به دلیل این که حضورمان در خوابگاه زیاد بوده و برنامه‌ی خاصی نیز وجود ندارد، بیشتر اوقات مشغول صحبت با هماتاقیها و دیگران میشویم و از فعالیتهای دیگر، خود بخود باز میمانیم. مصاحب‌هشونده ۱۲ گفت: «در محیط خوابگاه چون برنامه کلاس درسی دقیق و منظم نبود و از آنجایی که دروس تا پایان هفته نبود، بیشتر اوایل هفته کلاس داشتیم، آخر هفته اوقات ما به بهبودگی سپری میشد. بههمین خاطر امکان رفتن به بازار، گردش، تفریح و فعالیتهای سرگرمی و ورزشی بیشتر فراهم میشد».

۲-۳- ناسازگاری منبعث از تفاوت‌های فرهنگی: در محیط‌های صمیمی همچون خوابگاه دانشجویی، دانشجویان نسبت به یکدیگر احساس راحتی کرده و مشکلات خود را برای هم بازگو نموده و افراد در جهت حل مشکل یکدیگر تلاش خواهند کرد. لازمی این کار ارتباط دوستانه و عاطفی افراد با یکدیگر است که زمینه‌ساز شروع همدلی و روحیه‌ی مشارکت و مسئولیت‌پذیری در افراد میشود. در مقابل آن اگر برخی از افراد نسبت به مشکلات و مسائل زندگی جمعی بیتفاوت باشند و هیچگونه همکاری با دیگران نداشته باشند سبب ناسازگاری و کدورت خواهد شد. کسانی که به‌صورت شبانه‌روزی با هم زندگی میکنند اگر نتوانند با محیط و دیگران سازگار شوند بتدریج موجب فرسودگی و آسیب روانی در خود و دیگران میشوند. برخی از مصاحب‌هشوندگان بر این نظر بودند که؛ وجود تعدادی دانشجو با عقاید، رفتارها و خصوصیات اخلاقی و خلق و خوی متفاوت اشاره کردند که؛ هر کدام در فضا و شرایطی متفاوت از یکدیگر زندگی کرده و تربیت و رشد یافته‌اند. این امر میتواند در صورت حساس بودن ساکنین خوابگاه مشکلاتی را بوجود آورد. آنان بر این عقیده بودند که؛ در نهایت میبایست با صبر و تحمل و مدارا کردن با دیگران، خود را با این شرایط سازگار نمایند. مصاحب‌هشونده ۲۲ بیان کرد: «در زندگی خوابگاهی دوستان فکر میکنند که به مهمانی آمده‌اند و هیچ چیز را رعایت نمیکنند. به‌عنوان مثال اگر اتاق یا خانه خودشان کثیف شود سریع آنرا تمیز میکنند ولی در خوابگاه منتظر هستند که یکی به آنها دستور دهد. در خانه قوانینی وجود دارد که ساعت خواب اشخاص منظم است ولی در خوابگاه زور یک نفر که زود میخوابد به بقیه که دیر میخوابند نمیچربد و آن شخص برای خواب رنج بسیاری را تحمل میکند به نظر من نتیجه این بحث در این مورد، تو (عدم‌درک اعضای خوابگاه) خلاصه میشه».

۲-۴- تأثیرپذیری منفی در اثر آشنایی و رفاقت با دوستان ناباب: تعدادی از دانشجویان بیان نمودند که؛ انتخاب دوست و آشنایی با افرادی که احتمالاً اهل دود و دم هستند میتواند تهدیدی برای دیگران بشمار آید. احتمال این که این مسائل تأثیر در رفتار دیگران داشته باشد وجود دارد. مصاحب‌هشونده ۱۳ در اینباره گفت: «این احتمال وجود دارد؛ به‌علت اینکه بیش از حد وقت خود را دانشگاه سپری می‌کنیم، خسته و دل‌زده شویم. در خوابگاه عموماً وقت بسیار زیادی از شما صرف حرف‌زدن با هم‌اتاقی و موارد این چنینی می‌شود. در محیط‌های جمعی باید مراقب نحوه ارتباط با دیگران بود و به هر کسی به راحتی و بدون گرفتن و داشتن اطلاعات در مورد او دوست نشویم». مصاحب‌هشونده ۳۸ گفت: «به نظر من انتخاب نکردن دوست و هم‌خوابگاهی مناسب میتواند تهدیدی برای زندگی فرد باشد. مثلاً فردی که اصلاً اهل دود و دم نیست با افرادی هم خوابگاهی شود که سیگاری یا

مواد یاند که در خوابگاه فرهنگیان خیلی کم وجود دارد. این مشکلات به دلیل گزینش افراد مناسب، احتمال اینکه این فرد هم به سمت مواد مخدر کشیده شود بسیار بیشتر میشود».

۲-۵- نقض حریم خصوصی و خلوت فرد: در برخی از مواقع افراد ساکن در اتاقهای دانشجویی ممکن است بخواهند با خود خلوت کنند و یا مایل نباشند فعالیتهایی که انجام میدهند دیگران با خبر شوند، عدهای از دانشجویان بیان کردند که؛ حریم شخصی در خوابگاه وجود نداشته و مکان مناسبی برای خلوت کردن با خود نیز وجود ندارد. مصاحبهشونده ۷ اظهار داشت: «بهشخصه برای من دو محدودیت عدم مکانی مناسب برای مطالعه و عدم مکان مناسب برای خلوت کردن، چرا که اصلاً بحث عبادت را هم کنار بگذاریم، انسان نیاز دارد هرچند وقت یکبار با خود خلوت کند و از جلوت بیرون بیاید، در این ترمهای آخر که نمازخانه هم محل تماشای تلویزیون بود و هم محل مطالعه، حتی یک نماز را هم خیلی نمیشد در آرامش خواند، انسان نیازمند است گاهی خودش را تنها ببیند و این یکی از محدودیتهای خوابگاه برای من بود».

۲-۶- بروز تنش و درگیری در اثر تراکم افراد: تعداد کمی از مصاحبهشوندگان چنین گفت: کوچک بودن اتاقهای دانشجویی و تراکم زیاد جمعیت و عدم حریم خصوصی، گاهی اوقات باعث مشاجره و از بین رفتن روابط دوستانه میشود. همچنین بیتوجهی برخی نسبت به رعایت حقوق دیگران و عدم مسئولیتپذیری برخی دیگر موجبات نارضایتی هماتاقیها را فراهم میکند. همچنین مصاحبهشونده ۲۸ گفت: «به دلیل کوچک بودن فضای خوابگاهها حریم شخصی رعایت نمیشود و بعضی اوقات باعث مشاجره و از بین رفتن روابط دوستانه میگردد».

۲-۷- نقض حقوق جمعی در اثر بیتوجهی دیگران: برخی از مصاحبهشوندگان بر این عقیده بودند که؛ بیتوجهی همخوابگاهیها نسبت به برخی از مسائل سبب بوجود آمدن برخی از مشکلات و کدورتها میشود. مصاحبهشونده ۴۰ اظهار داشت: «بیتوجهی همخوابگاهیها نسبت به رعایت حقوق سایرین نظیر ساعت خواب، استفاده از وسایل شخصی دیگران، عدم رعایت نوبت در ارائه خدمات یا غذا، عدم رعایت نظافت و بهداشت شخصی و عمومی و خوابگاهی؛ گاهی اوقات موجب کدورت بین هماتاقیها میشود».

۳- کارکرد نامناسب اقتصادی

۳-۱- محدودیت فعالیت اقتصادی به دلیل حضور در خوابگاه: جوانان برای ارضای نیاز و برآوردن تمایلات و آرزوهای خود مایلند در فعالیتهای اقتصادی شرکت داشته باشند تا از این گذر پساندازی برای خود داشته باشند. تعداد اندکی از دانشجویان بیان کردند که؛ ماندن در خوابگاه و شرایط زندگی خوابگاهی از جمله ورود و خروج به خوابگاه به گونهای است که هیچ کار اقتصادی را در زمان فراغت نمیتوان انجام داد. مصاحبهشونده ۱۲ بیان کرد: «زندگی خوابگاهی از نظر اقتصادی ضرر و زیان به هر کسی وارد میآورد. چون شرایط برای انجام کار و پسانداز وجود ندارد».

۴- کارکرد نامناسب سلامت

۱- ۴- بروز اختلالات گوارشی به دلیل پروفایل (نیمرخ) غذایی و فرهنگی فرد: تغذیه یکی از عوامل مهم در سلامت دانشجویان است. شناسایی شیوه‌های پخت غذا و عوامل مؤثر بر تغذیه مطلوب؛ در بهبود وضعیت تغذیه و افزایش سلامت جسمانی دانشجویان اثرگذار خواهد بود. با توجه به اینکه برنامه‌ی غذایی مشخص و یکسان برای دانشجویان خوابگاهی در سه وعده غذایی به صورت هفتگی در نظر گرفته شده و در ساعات مشخص وعده‌های غذایی توزیع میشود، برخی از دانشجویان بر اساس سلیقه و الگوی شکل گرفته غذایی در هر منطقه و خانواده ممکن است شباهت و یا تفاوت با غذاهای طبخ شده در دانشگاه داشته باشند که این موضوع، اسباب نارضایتی دانشجویان را فراهم مینماید. بسیاری از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند؛ غذای با کیفیت طبخ و توزیع نمیشود. همچنین تغذیه نامناسب و توزیع غذاهای چرب و بیکیفیت دانشگاه، باعث بروز مشکلات گوارشی و ضعف جسمانی برای آنان شده است. مصاحبه‌شونده ۷ گفت: «صدمه جسمی به لحاظ تغذیه نامناسب خوابگاه میدانم که غذاهای چرب و بیکیفیت داشت». مصاحبه‌شونده ۳۲ بیان کرد: «مشکلات غذاهای سلف جای خود دارد که چه بلایی بر سرمان نمی‌آید به‌خاطر این غذاهای سلف. روزی نیست که ما از غذای سلف به‌طور کامل بخوریم. همیشه یا نصفه به بیرون میریزیم یا کلاً نمی‌خوریم». مصاحبه‌شونده ۳۴ چنین گفت: «ضعف جسمانی به‌خاطر کیفیت پایین غذا، چون غذای خوابگاه ما اصلاً قابل خوردن نیست و به‌لحاظ بهداشتی هم بشدت دارای مشکل است. به‌خاطر همین بنده و اکثر دانشجویان دچار مشکل دستگاه گوارش شدیم».

۲- ۴- اختلال در برنامه خواب بواسطه فضای جمعی همسالان: بسیاری از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند؛ «عدم هماهنگی افراد ساکن در اتاق با فضای موجود و ظرفیت بیش از حد افراد و سروصدای موجود در ساختمان خوابگاه و رفت‌وآمد دانشجویان به اتاق، مانع از استراحت و خواب مناسب شده و این موارد موجب سرحال نبودن در فعالیتها و حضور با نشاط در کلاس میشود». همچنین مصاحبه‌شونده ۳ بیان نمود: «تعداد نفرات در اتاقها زیاد است و این ازدحام مشکلات فراوانی را از جمله عدم خواب مناسب به‌همراه دارد».

۳- ۴- بروز مشکلات سلامت در اثر بیتحرکی: تعداد اندکی از دانشجویان بر این نظر بودند که، به‌دلیل بیتحرکی و نداشتن فعالیت، مشکلات جسمانی برایشان بوجود آمده است. مصاحبه‌شونده ۲ میگوید: «به‌علت اینکه هیچ فعالیتی نداریم از لحاظ جسمی تنبلیتر شدم. در خوابگاه همه بیشتر می‌خوابند و این روی همه اثر می‌گذارد و یا یک گوشه‌ای ولو هستند». مصاحبه‌شونده ۶ گفت: «به‌نظر من فضای خوابگاه میزان فعالیت‌های دانشجویان را کاهش میدهد و اغلب دانشجویان خوابگاهی اضافه وزن دارند که این گویای عدم‌فعالیت آنان است».

۴- ۴- افزایش وزن ناشی از عدم فعالیت ورزشی در اثر عدم دسترسی به امکانات: نیم‌باز مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند؛ به‌دلیل عدم دسترسی به امکانات ورزشی مناسب، و نداشتن تحرک و فعالیت جسمانی تنبلیتر شده و بیشتر دانشجویان در اوقات بیکاری به استراحت و خواب می‌پردازند. آنان بر این باور بودند که؛ این مسأله میزان فعالیت‌های دانشجویان را کاهش داده و بسیاری از آنان اضافه وزن پیدا کرده‌اند. مصاحبه‌شونده ۳۴ بیان کرد: «خیلی از دانشجویان دانشگاه ماقبل از ورود به‌خوابگاه خیلی کارها انجام میدادند که الان نمیتونند انجام بدن. نمونه‌اش خودم، بنده دان ۱ کونگفو و چند مدال در سطح کشور و استان دارم، ولی از وقتی که وارد خوابگاه دانشگاه شدم بخاطر نبودن فضای ورزشی که مربوط به رشته خودم باشه افت شدیدی کردم،

در حدیکه تقریباً انگار ورزشو کنار گذاشتم، در صورتیکه همین امکانات در خوابگاه دانشگاههایی غیر از فرهنگیان بهوفور پیدا میشه و خیلی از فعالیتهای دیگه که با ورود به خوابگاه و محدود شدن نمیتونم انجام بدم».

۵-۴- بروز مشکلات عاطفی بدلیل دوری از خانواده و دلتنگی: مصاحبشونده ۸ گفت: «بهنظر من بهوجود آمدن تهدیدهای شخصی و تحصیلی در زندگی دانشجویان خوابگاهی منوط بهخود آنهاست. مثلاً شخصی که بهدلیل زندگی در خوابگاه بههیچ طریقی نمیتواند دوری از خانواده را تحمل کند. این شخص با مشکلات روانی مواجه می‌شود که زندگی شخصی و تحصیلی‌اش را تهدید می‌کند». مصاحبشونده ۱۲ بیان داشت: «زندگی خوابگاهی از نظر جسمی برای دانشجویان مکانی برای تندرستی محسوب میشود زیرا هیچگونه فعالیتی نداریم. و بهلحاظ روانی خود را بهگونهای حبس شده میدانیم بههمین خاطر، گاهی اوقات افسردگی در بعضی از دوستان مشاهده میشود».

۶-۴- کسالت و افسردگی روحی ناشی از وبگردی مزمن: ورود تکنولوژی و گسترش فضای مجازی که در این دوران بسیار رایج شده است، مهمترین مشخصه آن وبگردی مزمن است که گاهی از اوقات جز وقت تلفکردن و سرگرمی چیزی نصیب فرد نشده و نداشتن هیچگونه هدفی فرد درگیر و غرق در فضای مجازی میشود. بسیاری از دانشجویان عنوان نمودند؛ بدلیل داشتن اوقات فراغت زیاد و نداشتن هیچگونه فعالیت جنبی، دانشجویان بیشتر در فضای مجازی سرگرم هستند. مصاحبشونده ۱۲ اظهار داشت: «زندگی در فضای خوابگاه بر امور شخصی هر دانشجو تأثیر بسزایی دارد. اینکه زندگی خوابگاهی بر روح و روان هر دانشجویی مؤثر است شکی در آن نیست، زیرا؛ آنطور که باید و شاید به زندگی خود برسد و در کار خود پیشرفت ببیند فراهم نمیشود. بیشتر دانشجویان خوابگاهی اکثر اوقاتشان را در فضای مجازی سپری میکنند که این خود پیامد مخرب دارد و بههمین خاطر آنها دچار افسردگی هستند». مصاحبشونده ۱۶ میگوید: «واقعیت ایناست که اکثر دانشجو معلمان در طول زندگی خوابگاهی هیچ فعالیت مثبت و بخصوصی ندارند و علت آن ایناست که فضای تربیت معلم با توجه به خصوصیات گزینشی و خاص خود، بر عکس دانشجو را بیانگیزه و افسرده بار می‌آورد. و اکثراً وقت خود را به خواب و بطالت میگذرانند».

۷-۴- مطلوب نبودن وضعیت بهداشتی و موقعیت مکانی نامناسب خوابگاه: برخوردار نبودن از امکانات رفاهی زمینهای مشکلات سلامت روانی و جسمانی افراد را موجب میشود. تعدادی از دانشجویان بیان نمودند بهسبب عدم رعایت بهداشت مناسب محیط خوابگاه مانند حمام و راهپله، باعث بروز مشکلات پوستی و برخی مشکلات دیگر شده است. قدیمیبودن ساختمان خوابگاه نیز کمبود امکانات رفاهی را در برداشته و گواه بر عدم مطلوبیت بهداشت داشت دارد. مصاحبشونده ۱۸ گفت: «عدم رعایت بهداشت مناسب محیط خوابگاه مانند حمام راهپله، باعث مشکلات پوستی و برخی مشکلات داخلی شده است». مصاحبشونده ۳۲ میگوید: «زندگی ما در خوابگاه با مشکلات زیادی همراه بود، که نه تنها کمتر نمیشد بلکه بر تعداد آنها افزوده میشد. مثلاً اینکه خوابگاههای ما از امکانات کمی برخوردار بودند. خود کلمهی امکانات جامع است و ممکناست مبهم باشد. برای نمونه ساختمان خوابگاه ما مربوط به دوران قبل از انقلاباسلامی است و آنگونه که بچههای ترم بالا میگفتند مربوط به دههی ۴۰ است. بههمین خاطر ما در محوطهی خوابگاه با انواع و اقسام حیوانات و حشرات مثل موشهایی که به بزرگی گربه هستند یا سوسک و عنکبوت و انواعی دیگر از موجودات زنده مواجهیم». مصاحبشونده ۳۴ بیان کرد: «واقعبودن خوابگاه در آلودهترین نقطهی تهران باعث مشکلات حنجره و ریه شده است».

۸-۴- درگیر شدن در رفتارهای پرخطر سلامت به دلیل آزادیهای فردی دور از خانواده: برخی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند؛ با توجه به گزینش دانشجویان باز هم مشاهده میشود که برخی از آنها با مشکلات اخلاقی و آلوده به مواد مخدر هستند که این موضوع در خوابگاههای دانشگاه فرهنگیان به ندرت مشاهده میشود. یکی از علت‌های آلوده شدن به مواد مخدر دوری از خانواده و تحت کنترل نبودن و آزادی بیشتر نسبت به خانه و آشنایی با افراد ناباب عوامل زمینساز گرایش به مواد مخدر را مهیا می‌سازند. مصاحبه‌شونده ۱۰ بیان داشت: «گاه‌ی‌اوقات متأسفانه با نمونه‌های آلوده بهمصرف دخانیات، مخدر و الکل روبرو می‌شویم و گاهی با عنایت به رده‌بندی دانشجویان و عدم توجه به‌نیازهای آنان با انحرافات جنسی روبرو هستیم که از نمونه‌های تهدید زندگی در خوابگاه بشمار می‌روند». همچنین مصاحبه‌شونده ۳۲ گفت: از نظر من و چیزی که مشاهده کرده‌ام موضوع تنهایی دانشجویان خوابگاهی است که از خانواده جدا هستند و این تنهایی ممکن است با رفقای ناباب که به روح انسان آسیب می‌زند پر شود. حالا خوشبختانه موردهایی مثل سیگار و گُل و مواد مخدر را در فرهنگیان به ندرت و خیلی‌خیلی کم دیده شده ولی در دانشگاه‌های دیگر بشدت تهدید بزرگ و خطرناکی است که گریبانگیر دانشجویان شده است. خیلی از دانشجویان ورودی جدید این خطر بسیار بزرگ که میتواند در تمام عمر با آنها شریک شود را نمی‌شناسند و باید جلسه توجیهی برای آنها گذاشت».

۵- کارکرد نامناسب فرهنگی

۱- ۵- اثرپذیری از تفکرات منفی دیگران: در صورتیکه فرهنگ و سبک زندگی دانشجویان با محیط زندگی جدید وی متفاوت باشد، موجب تضاد و بروز چالش‌هایی در زندگی شخصی و اجتماعی او خواهد شد. ممکن است دانشجویان با افرادی برخورد کنند که تفکرات آنها با تفکرات خانوادگی‌اش در تضاد بوده و همین تفکرات در او تأثیر گذاشته و باعث ایجاد بروز مشکل بین وی و خانوادهاش گردد. تعداد اندکی از دانشجویان عنوان نمودند که؛ از جمله مشکلات موجود در خوابگاه می‌توان به عدم تناسب فرهنگی و اعتقادی بین اعضا و عدم انتقادپذیری و مشکلاتی از قبیل اداره خوابگاه که تأثیر آن بر فرهنگ‌های خانوادگی اعضا خوابگاه بر مرادات خوابگاهی قابل مشاهده است. مصاحبه‌شونده ۴ بیان کرد: «از جمله مشکلات موجود در خوابگاه می‌توان به عدم تناسب فرهنگی و اعتقادی بین اعضا و عدم انتقادپذیری و مشکلاتی از قبیل اداره خوابگاه که تأثیر آن بر فرهنگ‌های خانوادگی اعضا خوابگاه بر مرادات خوابگاهی قابل مشاهده است. مثلاً افرادی که در خانواده مرد سالار رشد کرده‌اند در نظافت و امور این چنینی خوابگاه کمک نمی‌کنند».

۲- ۵- فرهنگ‌پذیری نامناسب به دلیل سبک‌های زندگی مختلف: در کنار هم بودن دانشجویان از قومیت و فرهنگ‌های متفاوت در یک اتاق و محیط بسیار ارزشمند بوده و این همزیستی موجب تبادل افکار و تعامل با یکدیگر میشود. در صورتی که افراد سازگار با محیط و دیگران نشوند، به مرور زمان سبب نمایان شدن رفتار و کردار نامناسب از سوی وی شده و جزئیترین رفتار دیگران در روح و روان او تأثیر نامطلوبی بر جای خواهد گذاشت. برخی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشتند؛ تفاوت فرهنگ‌ها و سبک‌های مختلف زندگی، همزیستی با افرادی از نقاط مختلف کشور که دارای قومیت‌های گوناگون، افکار متفاوت و دارا بودن آداب و رسوم مختلف هستند، موجب بروز مشکلات و یادگیری برخی رفتار و کردار و برخی کلمات نامأنوس میشود. مصاحبه‌شونده ۲ گفت: «تفاوت فرهنگ‌ها و سبک زندگی‌های مختلف از هر گوشه و کنار کشور افرادی با قومیت‌های زیاد، افکار گوناگون، آداب و رسوم مختلف در یک اتاق جمع میشوند و این تفاوت فرهنگ‌ها حتی در جزئیترین مسائل مانند غذا خوردن، نحوه تعامل با دوستان و مسئولین خوابگاه و با دیگران و خلاصه در تمامی مسائل ریز و درشت این امر رسوخ میکند. بستگی

دارد که تفاوت فرهنگها را از چه دیدی بخواهیم نگاه کنیم. از یک منظر میگوئیم، خب اینجا یک کشور پهناور است و با اقوام گوناگون که این خوب است اما زندگی کردن با این همه فرهنگ مختلف آن هم در یک اتاق کوچک کم دردسری نیست که فقط باید با صبوری و مدارا از آن گذشت».

۳-۵- بیسامانی اوقات فراغت و احساس بلاتکلیفی: در نظر گرفتن کلاسهای فوقبرنامه و تفریحات سالم و ورزش بهنظر میرسد نقش بسزایی در گذران بهینه از اوقات فراغت دانشجویان داشته باشد. برنامه‌ریزی دقیق در این خصوص؛ انرژی دانشجویان را در مسیر صحیح هدایت نموده و این فعالیتها موجب شکوفایی و بروز استعدادها خواهند شد. فرد از بلاتکلیفی و بیتحرکی بر اثر استراحت جدا شده و برای فعالیت درسی و علمی آمادگی بیشتری پیدا مینماید. بسیاری از دانشجویان اظهارداشتند؛ بهدلیل عدم برنامه‌ریزی در برنامه‌ی اوقات فراغت دانشجویان از سوی دانشگاه، بیشتر اوقات آنان بیهوده سپری شده و امکانات فراغتی دانشجویان بسیار کم بوده و برنامه‌های فرهنگی که متناسب با نیازهای دانشجویان باشد بسیار کم و یا اصلاً وجود ندارد. نداشتن هیچ برنامه‌های در اوقات فراغت، دانشجویان احساس بلاتکلیفی و بیحالی نموده و به‌مرور زمان تبدیل به عادت شده و افرادی همیشه خسته و کسل را شاهد خواهیم بود. بر اساس اظهار بسیاری از مصاحبه‌شوندگان، بهدلیل نداشتن برنامه‌های مناسب برای اوقات فراغت برای دانشجویان از سوی دانشگاه، زمان اوقات فراغت بسیاری از دانشجویان در خوابگاه، بازیهای از قبیل؛ بازیهای گروهی موبایلی و یا بازی مافیا با هماتاقیها بوده است. مصاحبه‌شونده ۶ گفت: «یکی از محدودیتهای که خوابگاه برای من و دانشجویان دیگر ایجاد میکند، ایناست که چون هیچگونه سرگرمی در خوابگاه نداریم مجبوریم یا استراحت کنیم یا توی فضای مجازی بچرخیم تا حوصله ما سر نرود. مصاحبه‌شونده ۱۰ گفت: عدم استفاده موفق از اوقات فراغت توسط دانشجو و عدم برنامه‌ریزی مناسب دانشگاه برای هدفمند کردن دانشجو در اوقات فراغت، وقت دانشجویان بیهوده سپری میشود». مصاحبه‌شونده ۱۵ بیان کرد: «ببرنامه بودن دانشجویان مهمترین مشکل زندگی خوابگاهی است. این ببرنامه بودن هم از سمت دانشجو هست و هم از سمت دانشگاه چون به نظرم دانشگاه باید برای لحظه لحظه دانشجویان خوابگاهی برنامه‌ریزی داشته باشد. حال با کلاسهای فوقبرنامه متنوع، محیط ورزشی پر رونقتر، تا روحیهی نشاط را در کالبد دانشجویان بیافزاید و از کاهلی و افسردگی آنها را دور کند». همچنین مصاحبه‌شونده ۳۴ گفت: «به‌لحاظ فرهنگی چون ما دانشگاه فرهنگیان هستیم، اصلاً من از وضعیت برنامه‌های فرهنگی خوابگاه هیچ، از کل دانشگاه هم راضی نبودم. چون دانشگاه فرهنگیان باید در این زمینه پیشرو باشد».

۶- کارکرد نامناسب مذهبی

۱-۶- کاهش مشارکت و فعالیت‌های مذهبی در اثر محدودیتهای ورود و خروج خوابگاهی: بسیاری از دانشجویان بیان داشتند؛ به‌علت محدودیت در ساعات ورود و خروج به‌دانشگاه و تداخل این زمان با برگزاری برخی از مراسمات مذهبی در سطح منطقه امکان حضور دانشجویانی که مایل بودند در این مراسم شرکت داشته باشند، وجود نداشت. در برخی از مواقع دانشجویان هنگام توزیع شام از ساعت ۱۹ تا ۱۹/۳۰ نمیتوانستند به‌دانشگاه برسند و در برخی از مواقع پس از ساعت ۱۱ شب و ساعت سکوت و خاموشی برایشان حضور در مراسم بیرون از دانشگاه مقدور نبود. مصاحبه‌شونده ۳۵ بیان کرد: «یکی از محدودیتهای که وجود دارد، ساعت ورود به مرکز هست و بهاین دلیل نمی‌شود بعضی از شبها به مراسمات مذهبی و هیئت رفت».

دانشجویانی که بنا به شرایط خاص خود مجبورند در خوابگاه‌های دانشجویی زندگی کنند افرادی هستند که؛ برای ادامه تحصیل از شهرهای مختلف راهی شهر دیگر شده و مجبور به همزیستی با کسانی هستند که از قبل هیچ گونه آشنایی با هم نداشته و مجبورند در طول زندگی خوابگاهی با افرادی دارای سلیقه‌های گوناگون، طرز تفکر مختلف، فرهنگ و قومیت‌های متفاوت خود را سازگار نمایند. زندگی در خوابگاه و در کنار هم بودن افراد با رفتارها و سلائق مختلف گاهی از اوقات زمینه‌ساز بروز مشکلات و اختلاف نظرهایی در برخی از امور زندگی گروهی خواهد بود که؛ نتیجهی آن اختلاف نظر و زمینه‌ساز ناسازگاری در بین آنان میشود. افراد ساکن در خوابگاه اگر از فرصتهای زندگی خوابگاهی نتوانند به شکل مطلوب از آن بهره‌برداری نمایند؛ تبدیل به تهدید و بروز مشکل برای آنان خواهد شد. این مشکلات اثرات منفی بر زندگی فردی، اجتماعی و شغلی آنان خواهد داشت. خوابگاه دانشجویی به دلیل ماهیت اجتماعی و فرهنگی، در کنار کارکردهای مناسب، کارکردهای نامناسب گوناگونی را نیز در حوزه‌های مختلف از جمله آموزشی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سلامت و مذهبی به همراه دارد. از جمله کارکرد نامناسب خوابگاه در بُعد آموزشی، میتوان به اختلال در برنامه‌های مطالعاتی بواسطه حضور دیگران و تأثیرپذیری از افرادی که اهل درس و مطالعه نیستند، اشاره کرد. دومین کارکرد نامناسب خوابگاه در بُعد اجتماعی آن است. عدم‌تعامل و سازگاری مناسب در اثر فراوانی سلائق و نظرات متفاوت، عدم توفیق در انجام فعالیت های جاری و برنامه‌مندی بواسطه‌ی زندگی جمعی، تصادم سلائق و نرسیدن به درک متقابل، ناسازگاری منبعث از تفاوت‌های فرهنگی، بروز تنش و درگیری در اثر تراکم افراد، نقض حریم خصوصی و خلوت فرد، نقض حقوق جمعی در اثر بیتوجهی دیگران یافته‌های پژوهش بودند. در پژوهش پروین (۱۳۹۵)، دانشجویان با مسائلی چون نداشتن حریم خصوصی و سرو صدا به‌دلیل تراکم جمعیت اشاره داشتند. همچنین مطالعه‌ی کوری مورگان (۲۰۱۰) کمبود حریم شخصی و فضای کوچک موجب تنش و درگیری بین دانشجویان میشود. سومین کارکرد نامناسب خوابگاه در بُعد اقتصادی آن است که دانشجویان به آن اشاره داشتند. از آنجاییکه دانشجویان در دانشگاه فرهنگیان بورسیه‌ی آموزش و پرورش بوده و تنها هدف و وظیفه‌ی آنان باید تحصیل و مطالعه باشد؛ برخی از دانشجویان بر این نظر بودند که؛ چون در خوابگاه ساکن هستند، نمیتوانند به فعالیت اقتصادی بپردازند. چهارمین کارکرد نامناسب خوابگاه در بُعد سلامت است یافته‌ها نشان دادند: عدم تهیه و ارائه غذای با کیفیت به دانشجویان، عدم رعایت نکات بهداشتی طبخ و کیفیت غذا، بروز اختلالات گوارشی به‌دلیل پروفایل (نیم‌رخ) غذایی و فرهنگی فرد، دانشجویان به این موارد اشاره داشتند. «تغذیه از مهمترین نیازهای فیزیولوژیک انسان است. محققان نشان داده‌اند که بین سلامت جسمی و سلامت روانی رابطه وجود دارد و تغذیه نقش مهمی در این زمینه ایفا میکنند. تغذیه مناسب و صحیح باعث تأمین انرژی مورد نیاز، ترمیم سلولهای از بین رفته، افزایش مقاومت بدن در برابر بیماریها شده و بر سلامت روانی تأثیر دارد. ازسوی دیگر سوء تغذیه موجب بروز اختلالاتی در ترشح هورمونها و نحوه‌ی سوختوساز بدن گردیده و اختلالات روانی و ناسازگارهای رفتاری را به همراه دارد» (سالاریفر، شجاعی، موسویاصل، و دولتخواه، ۱۳۹۰: ۹۱). معمولاً وضعیت رفاهی و اقتصادی، عوامل اثرگذار بر تغذیه دانشجویان به شمار میروند. گاهی اوقات، فشارهای اجتماعی هم برانتخاب مواد غذایی خاص مؤثرند و این موضوع میتواند عواقب مثبت و منفی به همراه داشته باشد (دریسیکل، ۱۳۸۴: ۲). الگو و عاداتهای غذایی افراد و خانواده‌ها در یک جامعه به عنوان یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر شیوع اختلالات و بیماریهای تغذیه‌ای محسوب میشود که در کوتاه مدت و بلند مدت اثرات خود را نشان میدهد به همین خاطر شناخت الگوی غذایی افراد و تعیین نقاط قوت و ضعف در این الگو کمک مؤثری برای برنامه‌ریزیهای تغذیه‌ای

و رفع نقاط ضعف و اصلاح الگوهای غلط خواهد بود. دانشجویان ایرانزمین نیز که گروه بزرگی را تشکیل داده‌اند از این قاعده مستثنی نبوده و نیاز به توجه ویژه‌ای دارند (زمانیان عضدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۴). مطالعات و بررسی‌های مختلف نشان دهنده این است که مشکلات بهداشتی در اثر عادات غذایی غلط به وجود می‌آید. دانشجویان افراد بالغی هستند که به دلیل شرایط ویژه و مهاجرت از شهر محل سکونت به استان یا شهرهای دیگر، می‌توانند در معرض نارساییهای تغذیه قرار گیرند (رحمتی فیروزآبادی، یاسبلاغیشراهی و رحمتی‌فیروزآبادی، ۱۳۹۸: ۴). در مطالعات عباسزاده، پیرلیقوناقاج و موسوی (۱۳۹۸)، رحمتی فیروزآبادی و همکاران (۱۳۹۸)، صابری و اسدی خانوکی (۱۳۹۷)، یافته‌ها نشان دادند که؛ دانشجویان در زمینه‌ی تغذیه با مشکلاتی مواجه بودند.

یافته‌های دیگری که در رابطه با بُعد سلامت دانشجویان میتوان اشاره نمود؛ بروز مشکلات بهداشتی منجمله عوارض پوستی به دلیل احتمال نامناسب بودن بهداشت محیط، خروج از فضای تحت کنترل خانواده و نهایتاً آزادیهای فردی، اختلال در برنامه خواب بواسطه‌ی فضای جمعی همسالان است. «دانشجویان به علت فشارهای تحصیلی، دله‌ری امتحان، مبهم بودن آینده، مشکلات اقتصادی، عدم علاقه به رشته‌ی تحصیلی و انتخاب ناآگاهانه رشته یا دانشگاه و یا شهر محل تحصیل، طولانی شدن مدت تحصیل، سکونت در خوابگاه، دوری از خانواده و مشکلات عاطفی ناشی از آن و تغذیه نامناسب، در معرض افسردگی قرار دارند. معمولاً افسردگی دانشجویان عوارضی مثل: عدم علاقه در انجام فعالیتهای آموزشی و تحصیلی، کاهش قدرت تمرکز و یادآوری، بی‌حوصلگی، کاهش تواناییهای جسمانی، ناامیدی نسبت به آینده، سخت بیدار شدن در صبح و احساس خستگی دائم به همراه دارد» (بیرقی و ایلان داغی، ۱۳۹۲: ۱۴۲). (۱۴۱-محرومیت از خواب موجب ضعف عملکرد میشود. افرادی که به مقدار کافی نمی‌خوابند به تدریج عصبی، نگران، مضطرب و افسرده شده و نشاط آنها کم میشود (سالاریفر، شجاعی، موسویاصل و دولتخواه ۱۳۹۰: ۹۶). یافته‌های دیگر در بُعد سلامت؛ بروز مشکلات سلامت در اثر بیتحرکی، افزایش وزن ناشی از عدم فعالیت ورزشی در اثر عدم دسترسی به امکانات، بواسطه تنبلی و یا عدم دسترسی به امکانات ورزشی، امکان ابتلا به افزایش وزن که دانشجویان به آنها اشاره داشتند. پژوهش پیراسته، جوهری، ظفرقدی و خلدی (۱۳۹۱) نتایج مؤید آن بود که دختران دانشجویان نیز با عدم دسترسی به امکانات ورزشی را بیان داشتند. و با یافته‌های این پژوهش همسو بوده است. همچنین بروز مشکلات عاطفی بدلیل دوری از خانواده و دلتنگی و کسالت روحی ناشی از وبگردی مزمن از دیگر یافته‌های پژوهش بوده است. مطالعات عباسزاده، پیرلیقوناقاج و موسوی (۱۳۹۶)، نتایج تحقیقات نشان داد؛ زمینه دیرخوابی دانشجویان، بهدلیل دوری از خانواده، فرد احساس تنهایی و غلبه بر احساس تنهایی عضویت در شبکه‌های مجازی بوده‌است.

کارکرد نامناسب خوابگاه در زمینه‌ی فرهنگی عبارت بودند از: اثرپذیری منفی از تفکرات منفی دیگران، فرهنگپذیری نامناسب به دلیل سبکهای زندگی مختلف، بیسامانی اوقات فراغت و احساس بلاتکلیفی. «اختلافهای موجود بین افراد دارای فرهنگها و آداب و رسوم مختلف در محیط خوابگاه و دوری از خانواده و فقدان حمایت، از جمله عوامل مؤثر بر کاهش سطح سلامت و کیفیت زندگی در دانشجویان ساکن خوابگاه است. هکجنین کتی و دونالدسون (۱۹۹۱) علل روانی در بین دانشجویان شهرستانی را دوری از خانواده، وجود مشکلات اقتصادی و نگرانی از تأمین مسکن دانستند» (سلطانی‌شال، کافی، صالحی، کارشکی و رضایی، ۱۳۸۹: ۳۰). تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد بیکاری و نداشتن برنامه برای اوقات فراغت، نداشتن تحرک و فعالیتهای سالم و مورد علاقه جوانان، تأثیر بسزایی در گرایش آنها به رفتارهای آسیبی دارد و اینجاست که حساسیت برنامه‌ریزی اوقات

فراغت جوان نمود پیدا میکند (رفعتجاه، ۱۳۹۰: ۱۵۴). از اولین بررسیهایی که درباره‌ی گذران اوقات فراغت در ایران صورت گرفته است میتوان به بررسی انجام شده در سال ۱۳۵۹ هجری شمسی اشاره کرد. این بررسی که در میان دانشجویان دانشگاه تهران انجام شده است نشان میدهد که فعالیت اصلی جوانان دانشجوی در آن زمان سینما، خیابانگردی، معاشرت و گفتگو با دوستان و خانواده بوده است. میزان مطالعه کتب غیر درسی در میان دانشجویان در این دوره اهمیت چندانی نداشته است و با این حال کتب مورد علاقه آنان به ترتیب عبارت بودند از؛ رمان، مسائل اجتماعی و کتب اطلاعات عمومی. در این بررسی تصریح گردیده است که ورزش اهمیت چندانی در میان سایر صور گذران اوقات فراغت دانشجویان نداشته است (محسنی، ۱۳۸۶: ۲۹۵). کارکرد نامناسب خوابگاه در بُعد مذهبی یافته‌ها نشان داد که؛ کاهش مشارکت و فعالیتهای مذهبی در اثر محدودیتهای ورود و خروج خوابگاهی، این کارکرد نامناسب خوابگاه نسبت به بقیه موارد نقش کمرنگتری دارد.

نظرات دانشجویان ساکن در خوابگاه بهترین منبع قابل استفاده جهت برنامه‌ریزی در اداره امور خوابگاهها است و با توجه به نتایج این بررسی پیشنهاد میشود:

-طراحی و برنامه‌ریزی جهت گذران اوقات فراغت دانشجویان و بهرهمندی مطلوب از زمان حضور در خوابگاه.

-افزایش امکانات و دسترسی دانشجویان به برنامه‌های تفریحی و ورزشی.

-طراحی و برنامه‌ریزی جهت برگزاری دوره‌های آموزشی با عنوان مهارتهای زندگی جهت دانشجویان خوابگاهی.

خوابگاه و زندگی خوابگاهی برای دانشجویان امری ضروری بوده و برای بهبود وضعیت اوقات فراغت و کیفیت خدمات مورد نیاز دانشجویان ضروری است برنامه‌ریزی مدون و قابل اجرا در سطح مراکز انجام پذیرد تا دانشجویان کمتر دچار آسیب سلامتی، اجتماعی و اخلاقی شوند و این ایام را به نحو مطلوبی سپری نمایند.

تشکر و قدردانی

سپاس بیکران از دانشجویان عزیز که سخاوتمندانه فرصت خود را در اختیار ما قرار دادند و از تجربیات زندگی خوابگاهی خود برایمان گفتند و یاریگر ما در انجام این پژوهش بودند.

منابع:

-اسلامی، معصومه (۱۳۹۸). «تجربه زیسته سبک زندگی خوابگاهی و دانشجویی (مطالعه کیفی)»، پایگاه استنادی سیویلیکا.

-افشانی، سیدعلیرضا. عسگری ندوشن، عباس و سفید، مجید (۱۳۹۱). «بررسی مشکلات فرهنگی زندگی خوابگاهی دانشجویان پسر خوابگاههای یزد در سال تحصیلی ۹۰» ۸۹ - فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، بهار ۹۱، دانشگاه آزاد اسلامی بابل (۵) ۲، صص ۹-۲۶.

-بیرقی، ابوالفضل و ایلانداغی، صدیقه (۱۳۹۲). استرس و افسردگی، اراک: انتشارات آیسانا.

-پروین، ستار (۱۳۹۵). «چالش‌های زندگی دانشجویی در خوابگاه‌های خودگردان در شهر تهران (با تأکید بر آسیبهای اجتماعی)»، مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران، پاییز و زمستان ۹۵، ۷(۲)، صص ۳۱۱-۳۳۸ -

- پیراسته، اشرف. جوهری، زهرا. ظفرقندی، نفیسه و خلدی، ناهید (۱۳۹۱). «عوامل محیطی مؤثر بر فعالیت فیزیکی و ارتقای سلامت دانشجویان گروه پزشکی ساکن خوابگاه بر اساس تئوری شناختی اجتماعی»، نشریه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی البرز، تابستان ۹۱، ۱(۳)، صص ۱۶۵-۱۵۹.
- حیدری، علی اکبر و عبدیپور، زهرا. (۱۳۹۴). «ارزیابی نقش خلوت در ارتقای دلبستگی به مکان در خوابگاههای دانشجویی»، نشریه هنرهای زیبا معماری و شهرسازی. زمستان ۹۴، پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران، ۲۰(۴)، صص ۸۶.۷۳-
- رحمتی فیروزآبادی، یونس. یاسبلایغیشراهی، بهمن و رحمتیروزآبادی، محسن (۱۳۹۸). «چالشهای زندگی در خوابگاههای دانشجویی»، پایگاه استنادی سیویلیکا.
- دریسکل، جودی. ای (۱۳۸۴). تغذیه ورزشی، ترجمه فرهاد رحمانینیا و حسن قدیمیایلخانلار، گیلان: انتشارات حقشناس.
- رحیمزاده، زهرا و رحیمزاده، صغری (۱۳۹۴). «بررسی کیفیت زندگی دانشجویان دختر دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید صدوقی کرمانشاه»، مجموعه مقالات دومین کنفرانس ملی و نهمین همایش ارزیابی کیفیت نظام های دانشگاهی، دانشگاه فرهنگیان، صص ۲۶۳-۲۷۱.
- رحیمی، الهام (۱۳۹۳). گاهنامه مشاوره روانشناسی کامیابی، دانشگاه علوم پزشکی یاسوج.
- رفعتجاء، مریم (۱۳۹۰). «فراغت و ارزشهای فرهنگی»، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، بهار ۱۳۹۰، ۴(۱)، صص ۱۵۱-۱۹۰.
- رنجبر، محمود و ستوده، هدایتاله (۱۳۸۶). مردم شناسی با تکیه بر فرهنگ مردم ایران، چاپ چهارم، تهران: انتشارات ندای آریانا.
- زمانیان عضدی، مونا. رمضانخانی، علی. توسلی، الهه. قارلیپور، ذبیحاله. مطلبی، مسعود. بابایی، اکبر. ریسی، مهنوش و خورشیدی، علی (۱۳۹۲). «بررسی وضعیت تغذیه دانشجویان ساکن در خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی»، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، مرداد ۹۲، ۲۱(۳)، صص ۱۰۹-۱۱۷.
- سالاریفر، محمدرضا. شجاعی، محمدصادق. موسویاصل، سیدمهدی و دولتخواه، محمد (۱۳۹۰). بهداشت روانی با نگرش به منابع اسلام، چاپ دوم، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- سلطانیشال، رضا. کافی، سیدموسی. صالحی، ایرج. کارشکی، حسین و رضایی، سجاد (۱۳۹۸). «بررسی کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه گیلان»، مجله علوم پزشکی گیلان، پاییز ۸۹، ۱۹(۷۵)، صص ۲۵-۳۵.
- سموعی، راحله. مصلحی، محسن. حیدری، محبوبه و طغیانی، زهرا (۱۳۸۸). «مدیریت شادی در دانشجویان خوابگاههای علوم پزشکی اصفهان»، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، اصفهان، صص ۱۰۵۷-۱۰۶۲.
- شجاعنوری، فروغالزمان و شکری، فرزانه (۱۳۹۲). «شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات و آسیبهای زندگی دانشجویان دختر غیر بومی». فصلنامه مهندسی فرهنگی، شورای انقلاب فرهنگی، پیاپی ۸۶، پاییز ۹۲، صص ۱۶۸.۱۴۵ -
- شیخی، محمدتقی (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی جوانان. تهران: نشرحریر.
- صابری، رضا و امیرصدرا، اسدیخانوی (۱۳۹۸). «واکاوی مشکلات زندگی در خوابگاههای دانشجویی دانشگاه فرهنگیان»، پایگاه استنادی سیویلیکا.
- عباسزاده، محمد. پیرلیقوناقاج، سکینه و موسوی، آرزو (۱۳۹۶). «عوامل زمینساز دیرخوابی دانشجویان دختر ساکن خوابگاه تبریز»، جامعه شناسی کاربردی. سال ۲۸، شماره ۶۵، شماره اول، بهار ۹۳، اصفهان، صص ۱-۱۸.

-قربانی، محمد. صفیاری، حجت و علیمحمدی، یوسف (۱۳۹۱). «بررسی وضعیت بهداشتی خوابگاه شهید دستغیب دانشگاه علوم پزشکی شیراز و برخی عوامل مؤثر بر آن»، مجله علمی علوم پزشکی صدر، پاییز ۹۲، شیراز، ۱(۴)، صص ۲۸۲-۲۷۵ -
 -محسنی، منوچهر (۱۳۸۶). بررسی در جامعه‌شناسی فرهنگی در ایران، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
 -منصوری، آسیه. مخیری، یاسر. محمدی فرخران، الهام. توکل، زینب و فتوحی، اکبر (۱۳۹۱). «بررسی کیفیت خواب دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۹۰»، مجله اپیدمیولوژی ایران. دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۸(۲)، صص ۹۰-۸۲-

-نوری قاسم‌آبادی، ربابه (۱۳۹۴). راهنمایی برای سازگاری با زندگی دانشجویی، تهران: پارسا.

-وارستهفر، افسانه و موسویتازهاآبادی، سیده فاطمه (۱۳۹۳). «درک پدیدارشناسانه کنش‌اجتماعی در زندگی خوابگاهی دانشجویان دختر دانشگاه فرهنگیان در سال ۱۳۹۳»، دو فصلنامه علمی پژوهشی، مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۳(۱)، صص ۳۹-۳۹.

-Kay langlois marisa (۲۰۱۸). *The Stresses of Dorm Life* from: reporter. rite. edu

-Morgan kori (۲۰۱۰). *Advantages & Disadvantages of a dormitory* from: education. seattlepi. com